

Vindelälven — ett eftermäle

Få naturvårdsärenden har tilldragit sig ett så livligt intresse som frågan om exploateringen av Vindelälven. På goda grunder — det har gällt att rädda en av de sista återstående orörda Norrlandsälvarna. En utbyggnad enligt Statens Vattenfallsverks planer skulle inte endast ha ödelagt betydande turist- och rekreationsvärden — för att icke tala om konsekvenserna för den av en eventuell reglering närmast drabbade ortsbefolkningen. Den skulle framförallt ha spolierat ett för naturvetenskaplig forskning praktiskt taget oersättligt undersökningsmaterial, ett *i sin helhet* orört vattensystem. Det är främst denna sista synpunkt som gjort polemiken mot utbyggnadsplanerna så hård: i detta fall gällde det bokstavligen att man ej kunde nöja sig med något mindre än alltsammans.

Som bekant lyckades räddningsaktionen. Riksdagen har sagt ifrån att någon utbyggnad inte bör ske; det får anses utslutet att regeringen som har avgörandet i sin hand skulle gå emot denna klart uttalade mening.

Riksdagsbeslutet har framkallat en intressant kommentar av Vattenfallsverkets chef, generaldirektör Erik Grafström, i publikationen "Vi i Vattenfall" (nr 9 1967).

Med tillfredsställelse må till att börja med konstateras hr Grafströms formulering av den ekonomiska sidan av problemet. Utbyggnaden av Vindelälven är "bra men icke nödvändig ur kraftförsörjningssynpunkt. Den kan ersättas med utbyggnad av oljebaserad kraft och kärn-

kraft och kostnaderna är ungefär likvärdiga". Så var den saken klar; de som i detta ärende fört naturvårdens talan har *icke* äventyrat kraftförsörjningen eller bidragit till att pressa kostnaderna i höjden.

Märklig är den argumentering som hr Grafström post festum alltjämt driver för en utbyggnad. Skälet för en exploatering — som alltså ur kraftekonomisk synpunkt erkänts vara icke nödvändig — är framförallt hänsyn till sysselsättningen i orten. Detta är huvudlinjen. Bortemot femhundra man skulle ha fått arbete i tio—femton år; därefter skulle sysselsättning permanent ha beretts för ett hundratal. Att kommunalmän, plågade av omedelbara finansierings- och avfolkningsbekymmer kan tänka på det sättet är lätt att förstå och knappast något att klandra. Men att en verkschef, som rimligen bör se problemen i ett vidare perspektiv, tillgriper den sortens argumentering är förbluffande. Vattenfallsverkets uppgift är dock icke primärt att tillhandahålla en raffinerad form av beredskapsarbeten — framförallt icke till priset av oersättliga naturvärden.

Paradoxalt nog ikläder sig hr Grafström även naturvårdarens skepnad. Är det inte bättre att tillgodose kraftbehovet genom "icke nedsmutsande" utbyggnad av Vindelälven än genom förorenande anläggningar av typen oljekraftverk, frågar han. Frågan är lyckligtvis fel ställd. Naturvärden har ingen anledning att kapitulera inför ett lika brutalt som orealistiskt alternativ. En offensiv

mot luftföroeningarna, bl.a. från oljekraftverken, blir under alla förhållanden nödvändig. Uppoffrandet av de väsentliga naturvårdsintressen som står på spel i Vindelälven för att lösa den marginella del av detta väldiga problem som hr Grafström fäster uppmärksamheten på, kan inte komma ifråga.

Den viktigaste frågan i sammanhanget är dock en annan: *varför* skall Vattenfallsverket över huvud taget agera med sådan energi som skett i detta ärende? "Resultatet är för vår del icke uppmuntrande", klagar hr Grafström. Uppmuntrande? Har Vattenfallsverket någon annan funktion i sammanhanget än att lösa vissa tekniska problem enligt de riktlinjer svenska folket genom sina ansvariga

representanter drar upp? "Vi klarar vår roll i kraftförsörjningen Vindelälven förutan" — annat skulle också bara fattas! Hr Grafström och hans verk *har* ingen roll att spela vid Vindelälven, konstigare är det inte. Nedslagna eller uppmuntrade får de skickliga herrarna i Vattenfall inskränka sig till de sysslor som anförtros dem. Det vore gott om riksdagens beslut fick som biprodukt, att Vattenfallsverket slutade upp att agera som pressure group mot naturvårdsintressena. Hr Grafström känner sig rentav utsatt för en "hetsjakt på vattenkraftutbyggnader". Ett bra sätt att få lugn och ro är att avstå från framstötter av den art som i det aktuella fallet avvisats.